

EĞİTİM FAKÜLTESİ GÜZEL SANATLAR VE DİĞER BÖLÜM ÖĞRENCİLERİNİN BENLİK İMGESİ VE DENETİM ODAKLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Nihan YAĞIŞAN*
Ali Murat SÜNBÜL**
Özgül Bike YÜCALAN***

ÖZET

Bu çalışmanın amacı eğitim fakültesinde okuyan öğrencilerin benlik imgesi ve denetim odaklarını bölüm değişkenleri açısından karşılaştırmalı incelemektir. Araştırma 2004-2005 öğretim yılında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okuyan 570 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Offer Benlik İmgesi ve Rotter Denetim Odağı ölçeklerinin uygulandığı araştırma verilerinin çözümlenmesinde Pearson korelasyon tekniği, t ve F test teknikleri kullanılmıştır. İstatistiksel analizler sonucu güzel sanatlar ve diğer bölümlerde okuyan öğrencilerin benlik imgeleri ve denetim odakları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuş, adı geçen bu iki değişkenin cinsiyet ve sınıf düzeylerine göre farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar eğitimi, Benlik İmgesi, Denetim Odağı

ABSTRACT

This study aims at comparatively examining self-image and locus of control of the students attending the Education Faculty in terms of department variables. The research has been conducted on the 570 students of Selçuk University Faculty of Education in 2004-2005 educational year. Pearson correlation technique, t and F test techniques have been used to analyze the data obtained from the Offer Self-Image Questionnaire and Rotter Locus of Control Scale. Statistical analysis indicated meaningful relationships between the self-image and locus of control of the students from the fine arts department and the other departments; it is also established that these two variables varied according to gender and class level.

Keywords: Education Faculty, Fine Arts Education, Self image, Focus of Control

1. GİRİŞ

Üniversite çağı da ergenlik gibi çalkantılı ve sorunlu bir çağdır. Bu dönem hayatın en önemli evrelerinden birisi olup çocuklukla, erişkinlik arasında yer alan bedensel, psikolojik, sosyal ve kültürel gelişmelerin çok yönlü olduğu bir dönemdir. Bu dönemde genç, heyecanlı atak, hevesli, sabırsız ve düzensizliklere karşıdır. Bu duygu ve düşünceler gençlerin benlik, kişilik ve psikolojik özelliklerine yansımaktadır.

Benlik bireyin kendi kişiliğine ilişkin kanaatlerinin toplamı ve bireyin kendi kendini tanıma ve değerlendirme biçimidir (Köknel, 1984; s.77) ve (Jersild, 1978; s.181) benliği; “bireyin kendini kavraması, kim ve ne olduğunu bilmesi, bir insan olarak taşıdığı nitelikleri, yetenekleri, ilgileri, sorumlulukları, amaçları, değerleri ve tutumları” olarak tanımlar.

* Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi

** Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi

*** Dr., Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Benlik , benlik imgesi, benlik kavramı ve benlik saygısına ilişkin literatürde çok sayıda çalışma mevcuttur (Kathleen and Heatheron, 2004; s.68-191), Lindfors, Elovainio, Sinkkonen, 2005, s.389). Benlik saygısı, benliğin duygusal yanıdır. Kişinin kendini değerlendirmesi sonunda ulaştığı benlik kavramını onaylanmasından doğan beğeni durumudur. Benlik kavramı kişinin yetenekleri, ilgileri, tutumları ve diğer kişilik özelliklerini algılaması ve değerlendirmesidir. Ancak birey benlik kavramının bazı öğeleri hakkında net ve kesin algı ve değerlendirmelere sahip olduğu halde bazı öğeler hakkında algı ve değerlendirmeleri daha genel ve bulanık olabilir. Bu kavramlar gerçekçi olabilirken bazıları da gerçeğe uymayabilir. Benlik imgesi ise bir kişinin sahip olduğu zihinsel fikir, kavram ve imgelerdir. Benlik imgesinde duygusal özelliklerden ziyade kişinin kendisi ile ilgili zihinsel anlamlandırmalar söz konusudur. Benlik imgesi kişinin umutlarını, hislerini, düşüncelerini, hayatı boyunca yaptıklarını ve yapmak istediklerini ..vb. kapsar. Bunlar kişiye düşünce yapısından ve eylemlerinden dolayı güven veren son derece pozitif benlik imgeleri olabildiği gibi kişinin yetenekleri ve fikirlerinden dolayı şüpheye düşüren negatif benlik imgeleri de olabilir. Bir görüşe göre benlik imgesi insanların iş hayatında, okulda ve ilişkilerinde iyi veya kötü anlamda yaşadıkları olaylarla şekillenir. Bir başka görüşe göre ise, bu olayları şekillendiren kişinin benlik imgesidir (Ziglar, 2005).

Sağlıklı benlik imgesine sahip ve kendini gerçekleştirmekte olan bireyin özelliklerinden biride, Maslow'un da belirttiği gibi içten geldiği gibi davranabilme, desteği içten alma, davranışlarında özgür olmasıdır. Desteği içten alma, kendini gerçekleştirmenin temel işlevlerinden biri olup, kişinin bir dış otoriteye değil, kendi geliştirdiği içsel değer sistemine göre davranabilmesi anlamına gelir (Özyürek,1992). Desteği içten alan kimse, dış çevreye daha az bağımlı, kendi kendine yetebilen,kendi duygularının farkında olan ve kabul edilebilen benliğine saygı duyan ve uzlaştırıcı bir görüş sahibi olan kendini gerçekleştirmeye yönelik kimse olarak nitelendirilmektedir (Kuzgun,1985; s.17).

İnsanlarda iyi yada kötü, olumlu yada olumsuz kendilerine olanların kendisi tarafından yada güçlerce belirlendiği yolundaki iki genel eğilimden biri ağırlık kazandığı görülmektedir (Rotter,1972). Eğer kişinin yaşadığı olumlu olayları ödüller, olumsuzları da cezalar olarak adlandırsak, bu iki eğilimden biri, ödül ve cezaların bireyin kendi dışındaki başka güçlerce yönetildiği, denetlendiği ya da uygulandığı, ödüllere ulaşım, cezalardan kaçınma konusunda kişisel çabaların etkili olmadığı doğrultusunda genel bir beklenti, ötekisi ise ödül ve cezaların büyük ölçüde kendi eseri olduğu, bunların ortaya çıkışında daha çok kendi davranışlarının etkili olacağı doğrultusunda diğer bir beklentidir (Dönmez,1995). Rotter (1966; s. 80) bu güçlerin kişinin kendi içinde yada dışında yoğunlaştığı noktaya *Denetim Odağı* demektedir. Bu araştırma, denetim odağını Rotter'in kuramına dayalı olarak ele almıştır. Bireyin denetim odağını inancının içten ya da dıştan algılamasına etki eden çevresel faktörlerle ilgili çalışmasında Başal (1983), fiziksel çevredeki hareket özgürlüğü kadar ve belki de daha fazla, genel olarak çevrenin eğitim düzeyi, dinsel inançlar, kadercilik ve

**Eğitim Fakóltesi Güzel Sanatlar ve Diğer Bölüm đrencilerinin Benlik İmgesi Ve Denetim
Odaklarının Karşılaştırılması**

benzeri diğer toplumsal evre değişkenlerinin de içten ya da dıştan denetimli olma üzerinde etkili olduğunu saptamıştır.

İnsanın sağlıklı bir benlik kazanması, kendini gerçekleştirmesi, bir gelişim süreci olarak ele alındığında kişinin içerisinde bulunduğu ortam ve aldığı eğitim bu süreci etkileyen etmenlerin başında gelir. Genteki ilgi ve yeteneklerin ön plana çıkması kendini gerçekleştirebilmesi, topluma ve ailesine en önemlisi de ülkesine karşı sorumluluk hissetmesi iyi şekilde işleyen karar mekanizmasına bağlıdır. Bireyin meslek seçiminde oldukça önemli olan bu karar mekanizması meslek seçimindeki tercihlere de yansır.

Super, benliğin, bireyin davranışlarının belirleyicisi olduğu görüşünden hareket ederek, gençlerin meslek seçimi davranışının da, benlik kavramı tarafından belirlendiği yani meslek seçerken kişinin benliğine uygun düşen etkinlikleri içeren mesleklere yöneldiklerini ileri sürmektedir. Bordin ise meslek seçimi konusunda, bir kimse kendisi hakkındaki değerlendirmelerine uygun olduğu yada olmadığı hakkındaki inancına göre ya bir mesleğe yönelir yada reddeder fikrindedir (Kuzgun, 1985; s. 69-85). İdeal olan ise benlik tasarımına uygun bir mesleğin seçimidir. Birey meslek seçiminde oluşmuş benlik kavramı ile ideal benliğin kaynaşmasından hareket eder. Bu kaynaşmanın ürünü olan meslek bireyin ilgilerini yeteneklerine, ihtiyaçlarına sosyal beklentilerine en önemlisi de kendi kendini gerçekleştirmeye yol aıyorsa tercih edilir.

Bireylerin benlik kavramları ile mesleki benlik kavramları birbirine yaklaşıkça, mesleğe hazırlayıcı çalışmalardan ya da meslekte yapılan içten sağlanan doyum artmaktadır. Bu doyum sağlayabilecek ayrıca da bireylerin ilgi ve yeteneklere yer veren meslekler benlik düzeyine uygundur. Birey hangi meslekten doyum sağlayabilir? Eğer bu birey edindiği bilgileri tecrübelerini diğer insanlara aktarmak, bir şeyler öğrenmek istiyorsa bu bireyin mesleği ne olabilir? Bu soruların cevabı bireyin benliğine uygun olarak seçeceği meslekte aramak gereklidir. Bu soruların cevabı kurum olarak eğitim fakültesi meslek olarak ise ğretmenlikdir.

Çağdaş eğitimde bireylerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel tüm yönleriyle bir bütün olarak yetişmesi gerekmektedir. Bu nedenle bütün bu özellikleri içinde barındıran güzel sanatlar eğitiminin ağdaş eğitim kavramı içinde bilim ve teknik eğitimlerinin içinde önemli bir yeri vardır. Bu noktada genel anlamda sanat eğitimini tanımlamak gerekirse;

Sanat eğitimi temelde sanatsal etkinlik ve etkileşimler yoluyla bireyin yaratma güdüsünü doyurmaya, estetik gereksinimlerini karşılamaya, beğeni duygusunu geliştirmeye ve içinde yaşadığı gerçekliğe daha duyarlı olmasını sağlamaya yöneliktir. Bu bakımdan sanat eğitimi, bireyin bilişsel, ve devinişsel yönlerinin yanında, özellikle duyuşsal yönünün gelişmesinde çok önemli rol oynar (Uçan, 1997). Sanat eğitimi sürecinde engellemelerden kurtulan birey, baskı altında tuttuğu duygularını açığa vurarak kendini ifade etme fırsatı bulur. Böylece çok yönlü dşnebiyen, düşündüklerini rahatça aktarabilen, başkalarının düşüncelerini olduğu gibi benimsemeyen bir kişilik geliştirir. Müzik ve resim eğitimi de sanat eğitiminin ana boyutlarından birini oluşturur ve bireyler

üzerindeki fiziksel, zihinsel ve psikolojik etkileriyle kişilik gelişimine önemli katkılar sağlar.

Zira sanat eğitime dair literatürlerde sanatın yaratıcılığı artıracığı, kişisel gelişimi genişleteceği ve beynin sağ tarafını uyardığı ileri sürülmektedir. Ayrıca görsel okuryazarlık ve estetik karar vermede de sanat eğitiminin etkisi büyüktür (Özsoy, 2003; s. 99-101).

Amaç

Bu çalışmada, öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerindeki güzel sanatlar ve diğer bölümlerde okuyan öğrencilerin *denetim odakları* ve *benlik algıları* karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Denetim odağı ve benlik üzerine ülkemizde de pek çok araştırma yapılmasına rağmen, üniversitelerin özellikle güzel sanatlar ile diğer bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin bu kavramlar açısından karşılaştırılmasına dayalı bir çalışmaya rastlanmaması bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturmuştur.

Bu amaçla güzel sanatlar ve bunların dışında kalan bölümler aşağıda verilen maddeler çerçevesinde karşılaştırılmıştır.

1. Güzel sanatlar ve diğer bölüm öğrencilerinin benlik imgesi ve denetim odakları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
2. Güzel sanatlar ve diğer bölüm öğrencilerinin *cinsiyet* değişkenine göre benlik imgesi ve denetim odakları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
3. Güzel sanatlar ve diğer bölüm öğrencilerinin *sınıf* değişkenine göre benlik imgesi ve denetim odakları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
4. Güzel sanatlar ve diğer bölüm öğrencilerinin benlik imgesi ve denetim odakları arasında anlamlı ilişki var mıdır?

2. YÖNTEM

Eğitim fakültesinde öğrenim gören güzel sanatlar ve diğer bölüm öğrencilerinin benlik imgesi ve denetim odaklarını karşılaştırmalı olarak analiz etmeyi amaçlayan bu çalışmada survey yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem kapsamında adı geçen bölümlerin öğrencilerinin benlik imge ve denetim odakları sınıf düzeyi ve cinsiyet değişkenleri açısından karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Araştırmanın verileri, 2004-2005 öğretim yılı bahar döneminde, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar alanında (Müzik ve Resim-İş Eğitimi Anabilim dalı) öğrenim gören 252 (%42) öğrenci ve diğer bölümlerde (Tarih öğretmenliği, matematik öğretmenliği, Sınıf öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği, Kimya Öğretmenliği) öğrenim gören 318 (%58) öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir.

2.1. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verilerinin toplanmasında 'Offer Benlik İmgesi Ölçeği' ve 'Rotter Denetim Odağı Ölçeği' kullanılmıştır.

2.1.1. Offer benlik imgesi leği:

Daha çok ergenlerin benlik imgelerini ölçmek için kullanılan ve yüksek bir geçerlilik ve tutarlılığa sahip bu test, farklı konular üzerinde kişinin tutumunu ve hislerini açığa çıkarmaya yarayan negatif ve pozitif maddelerden oluşur. Bu lek 99 sorudan ve 11 alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları ve bunların özellikleri sırasıyla řu şekildedir:

- Aile İlişkileri:* Ergenin ailesine ilişkin duyguları ile ilgilidir. Bu alt ölçek aynı zamanda bireyin yaşadığı evin duygusal atmosferi hakkında bilgi verir.
- Dürtü Kontrolü:* Bu gruptaki sorular bireyin i ve dış çevredeki baskılara karşı direnmede, egosunun ne ölçüde güçlü olduğunu çıkarmayı amaçlamaktadır.
- Cinsel tutumlar:* Bu alt ölçek bireyin cinsel konulardaki duyguları, tutumları ve davranışları ele alınmakta, karşı cinsle ilişkileri hakkında bilgi edinilmektedir.
- Bireysel Değerler:* Bu alt ölçekteki sorular, bireyin davranışlarında, kendi mi yoksa başkalarını mı merkeze aldığı ile ilişkilidir.
- Başetme Gücü:* Bu alt ölçekte, bireyin, çevreye ne kadar başarılı bir şekilde uyum sağladığı, kararlılığı ve özgüveni ele alınmaktadır.
- Beden İmgesi:* Bireyin kendi bedenine karşı olumlu ve olumsuz duyguları ele alınmaktadır.
- Duygusal Düzey:* Bireyin ruhsal yapısı içindeki duygusal uyumu ölçülmektedir.
- evre Uyumu:* Bireyin baş etme yeteneği hakkında ne hissettiği ile ilgilidir.
- Meslek ve Eğitim Hedefleri:* Bu alt ölçekteki sorular, bireyin mesleğe hazırlığını, gelecekle ilgili planlarını ve genel olarak çalışma ve iş konusundaki tutumlarını ölçmektir.
- Sosyal İlişkiler:* Bireyin arkadaşlarının niteliği ve yaşıt gruplarıyla ilişkileri hakkında bilgi vermektedir.
- Rub Sağlığı:* Bu lek, bireyin açık psikolojik belirtilerinin olup olmadığını gösterir.

Farklı rneklerle ilgili yapılan yapı geçerliliği çalışmalarında ölçeğin alt ölçekleri arasındaki korelasyonun .26 ile .61 arasında değiştiği gözlenmiştir. Ölçeğin, bireysel değerler alt leği dışındaki boyutları yeterli iç tutarlılığa (güvenirliliğe) sahiptir.

2.1.2. Rotter denetim odağı leği (RİDKOÖ)

Rotter tarafından geliştirilen bu ölçek 29 maddeden oluşmakta ve kişinin iyi yada kötü, kendisini etkileyen olayları kendi yetenek, özellik ve davranışlarının sonuçları (içsellik) yada şans, kader, talih ve güçlü başkaları gibi kendisi dışındaki glerin işi olarak algılaması (dışsallık) boyutu üzerindeki konumunu saptamayı amaçlayan ve yetişkinler için kendini değerlendirme türü bir envanterdir. Uygulama sonucunda elde edilen puanların yüksek olması dış denetim odağı inancına, puanların düşük olması ise iç denetim odağı inancına sahip bulunduğunu göstermektedir (Rotter, 1966; s.1-28).

Rotter Denetim Odağı (RİDKOÖ) Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması:Rotter tarafından geliştirilen ve geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılan ölçek Türkiye’de geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmadan bir çok araştırmacı tarafından kullanılmıştır. RİDKOÖ’ bu çalışmadaki test- tekrar test güvenilir kat sayısı $r=.83$ tür. Ölçeğin KR-20 tekniği ile hesaplanan güvenirlik kat sayısı.68, Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ise,70 olarak bulunmuştur.

2.2. Veri Analiz Teknikleri

Araştırma verilerinin analizinde, ‘Bağımsız t Testi’; ‘Varyans Analizi’; ‘Tukey Testi’ ve ‘Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı’ tekniklerinden yararlanılmıştır.

3. BULGULAR

Öğrencilerin bölüm, cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenine göre benlik imgesi ve denetim odakları üzerinde gerçekleştirilen analiz ve yorumlara bu bölümde yer verilmiştir.

Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar ve Diğer Bölüm Öğrencilerinin Benlik İmgesi Ve Denetim Odaklarının Karşılaştırılması

Tablo 1. Güzel Sanatlar ve Diğer Bölüm Öğrencilerinin Benlik İmgesi ve Denetim Odaklarının Karşılaştırılması

<i>Benlik İmgesi</i>	<i>BÖLÜM</i>	<i>N</i>	<i>Mean</i>	<i>S.Sapma</i>	<i>-t-</i>	<i>p</i>
Aile İlişkileri	Diger bol	318	37,05	10,29	-0,829	0,408
	Guzels	252	37,77	10,42	-	
Dürtü Kontrolü	Diger bol	318	19,95	5,2	-1,637	0,102
	Guzels	252	20,69	5,58		
Cinsel Tutumlar	Diger bol	318	30,33	7,92	4,677	0,001
	Guzels	252	27,51	7,07		
Bireysel Değerler	Diger bol	318	14,23	5,35	-1,571	0,117
	Guzels	252	14,93	5,31		
Baş etme Gücü	Diger bol	318	11,16	3,72	1,378	0,169
	Guzels	252	10,73	3,74		
Beden İmgesi	Diger bol	318	20,14	5,89	1,12	0,263
	Guzels	252	19,57	6,22		
Duygusal Düzey	Diger bol	318	24,76	7	-0,37	0,711
	Guzels	252	24,99	7,83		
Çevre Uyumu	Diger bol	318	25,42	6,25	-1,549	0,122
	Guzels	252	26,27	6,85		
Meslek ve Eğt.Hedefleri	Diger bol	318	14,67	4,29	0,974	0,33
	Guzels	252	14,31	4,48		
Sosyal İlişkiler	Diger bol	318	21,85	6,75	1,856	0,064
	Guzels	252	20,81	6,51		
Ruh sağlığı	Diger bol	318	26,68	6,9	-0,174	0,862
	Guzels	252	26,79	7,25		
Denetim	Diger bol	318	11,11	3,7	1,261	0,208
Odağı	Guzels	252	10,71	3,74		

p* $<$ 0.05

Güzel sanatlar bölümlerinde okuyan (müzik-resim) öğrencileri ile diğer bölümlerdeki öğrencilerin benlik imgeleri ve denetim odakları arasındaki karşılaştırmalar bağımsız –t- testi tekniği ile gerçekleştirilmiştir. İstatistiksel analizlere göre benlik imgesi ölçeğinin aile ilişkileri boyutunda 0,82; dürtü kontrolü boyutunda 1,63; cinsel tutumlar boyutunda 4,67; bireysel değerler boyutunda 1,57; baş etme gücü boyutunda 1,37; beden imgesinde 1,12; duygusal düzeyde 0,37; çevre uyumu boyutunda 1,54; meslek seçimi ve eğitim hedefleri boyutunda 0,97; sosyal ilişkiler boyutunda 1,97; ruh sağlığı boyutunda 0,17 ve son olarak denetim odağında ise 1,26 t değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen değerlerden *cinsel tutumlar* ve *sosyal ilişkiler* boyutları açısından iki grupta anlamlı farklılık vardır (p $<$ 0,05). Bu durum her iki boyutta da güzel sanatlar

bölümlerinde okuyan öğrencilerin diğer bölüm öğrencilerine kıyasla daha yüksek düzeyde olumlu bir benlik imgesine sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 2. Güzel Sanatlar ve Diğer Bölüm Öğrencilerinin Benlik İmgesi Ve Denetim Odaklarının *Cinsiyet* Değişkenine Göre Karşılaştırılması

<i>Benlik İmgesi</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>Diğer Bölümler</i>				<i>Güzel Sanatlar Bölümü</i>			
		<i>Ortalama</i>	<i>S.Sapma</i>	<i>-t-</i>	<i>-p-</i>	<i>Ort.</i>	<i>S.Sapma</i>	<i>-t-</i>	<i>-p-</i>
Aile ilişkileri	Kız	35,66	9,59	-2,525	0,012	38,14	10,52	0,732	0,465
	Erkek	38,59	10,79			37,13	10,35		
Dürtü	Kız	20,73	5,59	3,14	0,002	21,31	5,56	2,424	0,016
Kontrolü	Erkek	18,89	4,51			19,55	5,5		
Cinsel	Kız	31,78	6,9	3,967	0,0001	29,7	6,73	7,036	0,0001
Tutumlar	Erkek	28,55	7,39			23,7	6,02		
Bireysel	Kız	13,5	5,18	-2,477	0,014	14,86	5,15	-	0,783
								0,276	
Değerler	Erkek	15,01	5,47			15,05	5,64		
Baş etme	Kız	10,56	3,43	-2,783	0,006	10,82	3,92	0,558	0,577
Gücü	Erkek	11,7	3,79			10,55	3,41		
Beden	Kız	19,12	5,77	-3,135	0,002	19,51	6,21	-	0,845
								0,196	
İmgesi	Erkek	21,21	5,9			19,67	6,31		
Duygusal	Kız	25,21	7,25	1,022	0,307	25,07	7,63	0,12	0,904
Düzy	Erkek	24,39	6,73			24,95	8,26		
Çevre	Kız	24,96	6	-1,156	0,249	26,16	7,11	-	0,797
								0,257	
Uyumu	Erkek	25,78	6,44			26,4	6,41		
Meslek ve	Kız	13,92	3,74	-3,226	0,001	14,18	4,37	-	0,624
								0,491	
Eğt.Hedefleri	Erkek	15,45	4,58			14,47	4,7		
Sosyal	Kız	20,63	6,68	-3,349	0,001	20,57	6,72	-0,89	0,374
İlişkiler	Erkek	23,18	6,62			21,33	6,16		
Ruh sağlığı	Kız	26,62	6,97	-0,081	0,935	27,62	6,99	2,405	0,017
	Erkek	26,69	6,87			25,35	7,51		
Denetim	Kız	11,82	3,74	3,776	0,001	10,95	3,66	1,376	0,17
Odağı	Erkek	10,26	3,49						

p* $<$ 0.05

Yukarıdaki tabloda gerek diğer bölümlerin kendi içerisinde gerekse güzel sanatlar bölümlerinde okuyan öğrencilerin cinsiyetlerine göre benlik imgeleri karşılaştırılmıştır. *Diğer bölümlerde* aile ilişkileri, dürtü kontrolü, cinsel tutumlar, bireysel değerler, baş etme gücü, beden imgesi, meslek ve eğitim hedefleri, sosyal ilişkiler konusundaki benlik imgeleri ile denetim odağı boyutlarından elde edilen t değerleri anlamlı bulunmuştur. Adı geçen boyutlardan; aile ilişkileri,

Eğitim Fakóltesi Güzel Sanatlar ve Diğer Bölüm đrencilerinin Benlik İmgesi Ve Denetim Odaklarının Karşılaştırılması

bireysel değerler, baş etme gücü, beden imgesi, meslek ve eğitim hedefleri ve sosyal ilişkiler boyutlarında kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla daha olumlu benlik imgesine sahip oldukları görülmüştür. Dürtü kontrolü ve duygusal düzey konusundaki benlik imgelerinde ise erkek öğrenciler daha yüksek ortalamalar elde etmişlerdir. Denetim odağı açısından erkek öğrencilerin kızlara kıyasla daha *içten denetimli* oldukları bulunmuştur.

Diğer bölümlerde, benlik imgesi ve denetim odağının bir çok boyutunda anlamlı farklılıklar bulunmasına rağmen; *Güzel sanatlar bölümünde* dürtü kontrolü, cinsel tutumlar ve ruh sağlığı olmak üzere sadece üç benlik imgesinde manidar farklılık bulunmuş, diğer boyutlar ve denetim odağında ise anlamlı fark bulunmamıştır. Adı geçen boyutların hepsinde erkek öğrencilerin kız arkadaşlarına kıyasla daha olumlu bir benlik imgesine sahip olduğu bulunmuştur.

Tablo 3. Güzel Sanatlar ve Diğer Bölüm ğrencilerinin Benlik İmgesi ve Denetim Odaklarının *Sınıf* Değişkenine Göre Karşılaştırılması

	Diğer bölümler		Güzel sanatlar	
	F	-p-	F	-p-
Dürtü Kontrolü	2,399*	0,05	0,317	0,813
Cinsel tutumlar	7,514*	0,0001	0,929	0,427
Bireysel Değerler	1,458	0,215	1,366	0,254
Baş etme Gücü	1,593	0,176	0,408	0,747
Beden İmgesi	1,094	0,36	1,44	0,232
Duygusal Düzey	1,227	0,299	1,777	0,152
evre Uyumu	0,715	0,582	0,162	0,922
Meslek ve Eğitim Hedefleri	3,032*	0,018	2,775	0,042
Sosyal İlişkiler	1,89	0,112	1,286	0,28
Ruh Sağlığı	1,469	0,211	3,489*	0,016
Denetim Odağı	3,155*	0,015	1,545	0,204

p*<0.05

Tablo 3' de diğer bölümler ve güzel sanatlarda okuyan öğrencilerin sınıf düzeylerine göre benlik imgesi ve denetim odakları karşılaştırılmıştır. *Diğer bölümlerde* sınıf düzeyine göre cinsel tutumlar ve meslek ve eğitim hedefleri konusundaki benlik imgeleri ile denetim odağı açısından anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna karşın *güzel sanatlar bölümünde* ise sadece ruh sağlığı imgesinde sınıf düzeyine göre manidar farklılık bulunmuştur. *Diğer bölüm öğrencilerde* gerçekleştirilen analizlerde, benlik imgesinin dürtü kontrolü ve meslek hedefleri boyutunda 1. 2. ve 4. sınıftaki öğrencilerin 3. sınıftaki öğrencilere kıyasla daha olumlu bir benlik imgesine sahip olduğu görülmüştür. Cinsel tutumlar boyutunda ise 1. ve 4. sınıf öğrencileri 2 ve 3. sınıftaki öğrencilere kıyasla daha yüksek benlik imgesi puanları elde etmişlerdir. Denetim odağı ölçeğinde ise 4 sınıftaki öğrencileri diğer arkadaşlarına kıyasla içsel bir denetime sahip oldukları görülmüştür. *Güzel sanatlar bölümlerinde* ise anlamlı fark çıkan

benlik imgesi ‘ruh sağlığı’ boyutunda, 4 sınıftaki öğrencilerin diğer sınıf düzeylerine göre daha olumlu benlik imgesine sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 4. Güzel Sanatlar ve Diğer Bölüm Öğrencilerinin *Benlik İmgesi ve Denetim Odakları* Arasındaki İlişkiler

Benlik İmgesi	Diğer Bölümler		Güzel sanatlar	
		Denetim Odağı	Denetim	Odağı
<i>Aile İlişkileri</i>	r	0,217*	<i>Aile İlişkileri</i>	0,223*
	p	0,0001		0,0001
<i>Dürtü Kontrolü</i>	r	0,236*	<i>Dürtü Kontrolü</i>	0,255*
	p	0,0001		0,0001
<i>Cinsel Tutumlar</i>	r	-0,029	<i>Cinsel Tutumlar</i>	0,061
	p	0,612		0,333
<i>Bireysel Değerler</i>	r	0,022	<i>Bireysel Değerler</i>	0,078
	p	0,696		0,215
<i>Baş etme Gücü</i>	r	0,223*	<i>Baş etme Gücü</i>	0,298*
	p	0,0001		0,0001
<i>Beden İmgesi</i>	r	0,169*	<i>Beden İmgesi</i>	0,112
	p	0,002		0,077
<i>Duygusal Düzey</i>	r	0,213*	<i>Duygusal Düzey</i>	0,296*
	p	0,0001		0,0001
<i>Çevre Uyumu</i>	r	0,202*	<i>Çevre Uyumu</i>	0,295*
	p	0,0001		0,0001
<i>Meslek ve Eğitim Hedefleri</i>	r	0,156*	<i>Meslek ve Eğitim Hedefleri</i>	0,155*
	p	0,005		0,014
<i>Sosyal İlişkiler</i>	r	0,174*	<i>Sosyal İlişkiler</i>	0,283*
	p	0,002		0,0001
<i>Ruh sağlığı</i>	r	0,239	<i>Ruh sağlığı</i>	0,226
	p	0,0001		0,0001

p* < 0.05

Tablo 4’de öğrencilerin denetim odakları ile benlik imgeleri arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı ile test edilmiştir. İki değişken arasındaki ilişki benlik imgesinin bir boyutu (beden imgesi) dışında diğer boyutlarda gerek *güzel sanatlar* gerekse de *diğer bölümlerde* benzerlik göstermektedir. Her iki bölümde de içsel denetimle olumlu benlik imgeleri arasında doğru yönlü bir ilişki vardır. Diğer bölümlerde okuyan içsel denetimli öğrenciler olumlu bir beden imgesi eğilimi ortaya koyarken aynı sonuç güzel sanatlar bölümlerinde görülememiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, ğretmen yetiştiren eğitim fakültelerindeki güzel sanatlar ve diğer bölümlerde okuyan öğrencilerin *denetim odakları* ve *benlik imgeelri* karşılaştırılmalı olarak incelenmiştir. Denetim odağı ve benlik üzerine ülkemizde de pek çok araştırma yapılmasına rağmen, özellikle güzel sanatlar ile diğer bölümlerde öğrenim gören niversite ğrencilerinin bu kavramlar açısından karşılaştırılmasına dayalı bir çalışmaya rastlanmaması bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturmuştur.

Bu çalışmanın bulguları doğrultusunda aşağıdaki *sonuçlar* elde edilmiştir.

1) Güzel sanatlar bölümlerinde okuyan (müzik-resim) ğrencileri ile diğer bölümlerdeki öğrencilerin benlik imgelerinden *cinsel tutumlar* ve *sosyal ilişkiler* boyutlarında anlamlı farklılık vardır. Her iki boyutta da güzel sanatlar bölümlerinde okuyan öğrencilerin diğer bölüm öğrencilerine göre daha olumlu bir benlik imgesine sahip olduğu görülmektedir. Bu ğrencilerin denetim odakları arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır.

2) Diğer bölümler ve güzel sanatlar bölümlerinde okuyan öğrencilerin cinsiyetlerine göre benlik imgelerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Diğer bölümlerde, aile ilişkileri, bireysel değerler, baş etme gücü, beden imgesi, meslek ve eğitim hedefleri ve sosyal ilişkiler boyutlarında kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla daha olumlu benlik imgesine sahip olduğu grlmştir. Buna karşın dürtü kontrolü ve duygusal düzey konusundaki benlik imgelerinde ise erkek öğrenciler kız öğrencilere kıyasla daha olumlu benlik imgesine sahip olduğu grlmştir. Denetim odağı açısından erkek öğrencilerin kızlara kıyasla daha içten denetimli oldukları bulunmuştur. *Güzel sanatlar bölümünde* dürtü kontrolü, cinsel tutumlar ve ruh sağlığı olmak üzere sadece üç benlik imgesinde manidar farklılık bulunmuş, diğer boyutlar ve denetim odağında ise anlamlı fark bulunmamıştır. Adı geçen boyutların hepsinde erkek öğrencilerin kız arkadaşlarına kıyasla daha olumlu benlik imgesine sahip olduğu grlmştir.

3) Diğer bölümler ve güzel sanatlar eğitimi bölümlerinde okuyan öğrencilerin *sınıf düzeylerine* göre benlik imgesi ve denetim odakları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. *Diğer bölümlerde* sınıf düzeyine göre cinsel tutumlar ve meslek ve eğitim hedefleri konusundaki benlik imgeleri ile denetim odağı açısından anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna karşın *güzel sanatlar bölümünde* ise sadece ruh sağlığı imgesinde sınıf düzeyine göre manidar farklılık bulunmuştur. *Diğer bölüm* ğrencilerinde gerçekleştirilen analizlerde, benlik imgesinin dürtü kontrolü ve meslek hedefleri boyutunda 1., 2. ve 4. sınıftaki öğrenciler 3. sınıftaki öğrencilere kıyasla daha olumlu bir benlik imgesine sahiptir. nc sınıftaki öğrenciler, diğer sınıf düzeylerine kıyasla sorun yaşamaktadır. Cinsel tutumlar boyutunda ise 1. ve 4. sınıftaki öğrenciler 2. ve 3. sınıftaki öğrencilere kıyasla daha olumlu benlik imgesine sahiptir. Denetim odağı ölçeğinde ise 4. sınıftaki öğrencilerin diğer arkadaşlarına kıyasla içsel bir denetime sahip oldukları grlmştir. *Güzel sanatlar bölümlerinde* ise anlamlı fark çıkan benlik imgesi ‘ruh sağlığı’ boyutunda, 4. sınıftaki öğrencilerin diğer sınıf düzeylerine göre daha olumlu benlik imgesine sahip olduğu grlmştir.

4) Araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin benlik imgeleri ile denetim odakları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. İki değişken arasındaki ilişki benlik imgesinin bir boyutu (beden imgesi) dışında diğer boyutlarda gerek *güzel sanatlar* gerekse de diğer bölümlerde benzerlik göstermektedir. Her iki bölümde de içsel denetimle olumlu benlik imgeleri arasında doğru yönlü bir ilişki vardır. Diğer bölümlerde okuyan içsel denetimli öğrenciler olumlu bir beden imgesine sahipken aynı sonuç güzel sanatlar bölümlerinde görülememiştir.

Ulaşılan genel sonuçlar ışığında aşağıdaki *öneriler* ileri sürülebilir:

1. Üniversite öğrencilerinin olumlu benlik imgeleri geliştirmelerine katkı sağlayacak seminerler ve programlar düzenlenmelidir.

2. Üniversite öğrencilerinin benlik imgesi ve denetim odaklarının onların öğrenme performansları ve başarılarına etkisi inceleyen ve öğrencilerin kişilik özellikleri ve denetim odaklarının bilişsel, sosyal ve duyuşsal özellikleri ile olan ilişkilerini açıklayacak çok yönlü araştırmalar yapılmalıdır.

3. Yapılan araştırmalar benlik imgesinin yaşla birlikte alanlara özgü hale geldiğini (Evans, 1994; s. 173-182) vurgulamaktadır. Bundan hareketle, bu çalışmadaki değişkenleri farklı alanlarda ve farklı yaş gruplarında test eden araştırmaların tekrarlanması önerilebilir. Böylelikle benlik imgesi ve denetim odağı gibi kişilik özelliklerinin yaşa ve alanlara göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik sonuçların güvenilirlikleri sınanmış olacaktır.

4. Yapılacak bu tür çalışmalarla alanların kişilik özelliklerine etkilerinin ortaya konulması, özellikle güzel sanatlar alanındaki değerlendirmeleri doğrudan etkileyecektir. Çünkü kişilik, güzel sanatlarda performansı şekillendiren önemli faktörlerin başında yer almaktadır. Bir başka deyişle güzel sanatlar eğitimi kişiliğe etkileri yadsınamayan bir alandır. Dolayısıyla sanat kurumlarında öğrencilerin kişilik profillerini tanımaya yönelik analizlerin uzmanlar eşliğinde sıklıkla yapılmasının ve eğitim sisteminin ona göre şekillendirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

5. Bu araştırma fakültelerin anabilim dalları çerçevesinde uygulanmıştır. Aynı çalışma güzel sanatlar bölümünün bir alt basamağı olan güzel sanatlar liseleri ve normal liseler çerçevesinde uygulanabilir. Böylelikle her iki çalışmadaki sonuçlar karşılaştırılarak sanat eğitiminin kişilik profilleri üzerindeki etkisinin farklı yaş ve statüdeki öğrenciler üzerindeki etkisi de ortaya konmuş olacaktır.

KAYNAKLAR

Barış, A. D. (2002). *Müzik Eğitimi Alan ve Almayan Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarımı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Başal, H. A. (1983). *Çevre Büyüklüğü ve 10-12 Yaş İlkokul Çocuklarında Denetim Odağı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.1983.

Dökmen, Ü. (1995). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık

Evans, D. W. (1994). Self-complexity and its relation to development, symptomatology and self-perception during adolescence. *Child Psychiatry Hum Dev*, 24:173-182.

Eğitim Fakóltesi Güzel Sanatlar ve Diğer Bölüm đrencilerinin Benlik İmgesi Ve Denetim Odaklarının Karşılaştırılması

- Granleese, J. S. (1994). Reliability of the Harter Self-Perception Profile for children and predictors of Global Self-Worth. *J Genet Psychol*, 155:487-492.
- Harter, S. (1988). Issues in the assessment of the self-concept of children and adolescents. *Childhood Assessment: Through the Eyes of a Child*, A. La Geca (Ed.), New York. Allyn and Bacon.
- Jersild, A. T. (1978). *Çocuk Psikoloğisi* (Çev: Gülseren Günce), Ankara: S. Yayınları, s. 181.
- Kathleen D. V., T. F. Heatherton.. (2004) Ego threat different social comparison processes among high and low self-esteem people: implications for interpersonal perceptions . *Social Cognition* Feb 2004 v22 i1 p168-191.
- Kknel, . (1984). *Kişilik* , İstanbul: Altın Kitapları, s. 77.
- Kuzgun,Y. (1985). Adwards Kişisel Tercih Envanterinin Türkiyede Geçerlilik ve Güvenirliđi. *A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakóltesi Dergisi*, 17, 69-85,
- Lindfors, K. M. Elovainio, J. Sinkkonen, V. Aalberg, R. Vuorinen . (2005). Construct validity of the Offer Self-Image Questionnaire and its relationship with self-esteem, depression, and ego development. *Journal of Youth and Adolescence* August 2005 v34 i4 p389(12)
- Özyürek, D. (1992). *Denetim Odağını Etkilemeye Yönelik Deneysel Bir Çalışma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana:Çukurova niversitesi.
- Özsoy, V. (2003) *Grsel Sanatlar Eğitimi (Resim_iş eğitiminin tarihsel ve düşünsel temelleri)*, Ankara: Gündüz eğitim ve yayıncılık., 99-101.
- Rotter. J. B. (1966) Generalized Expectancies for internal versus external control of reinforcements. *Psychological Monographs*, ,80,1-28.
- RotterJ.B. (1972) Applications of a social learning theory of personality. New york:Holt, Rinehart ve Winston.
- Uçan, A (1997). *Mziğ Eğitimi, Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar*, Mzik Ansiklopedisi Yayınları, 14,27. Ankara
- Ziğlar, Z. (2005). *Success and the Self –Image*. New York: Nightingale Conant Production.